

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10.10.2002, sp. zn. 13 Cmo 115/2002, 13 Cmo 16/2002, ECLI:CZ:VSPH:2002:13.CMO.115.2002.1

Číslo: 60/2004

Právní věta: Nevykonatelnou pohledávku, popřenou dlužníkem co do pravosti nebo výše ve vyrovnacím řízení, uplatní věřitel ve smyslu § 59 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů tím, že podá u příslušného orgánu žalobu (jiný návrh na zahájení řízení) o určení pravosti nebo výše pohledávky.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 10.10.2002

Spisová značka: 13 Cmo 115/2002, 13 Cmo 16/2002

Číslo rozhodnutí: 60

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vyrovnání

Předpisy: § 59 písm. a) předpisu č. 328/1991Sb.
§ 60 předpisu č. 328/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem M ě s t s k é h o s o u d u v Praze ze dne 13. 7. 2000 ve spojení s doplňujícím rozsudkem z 21. 11. 2000 soud prvního stupně zamítl žalobu podanou na základě výzvy soudu ve věci vedené pod sp. zn. Kv 1/97 (protože žalobcem přihlášená pohledávka byla žalovaným při vyrovnacím jednání popřena, vyzval soud žalobce k jejímu uplatnění dle § 59 písm. a/ zákona o konkursu a vyrovnání – dále též ZKV). Touto žalobou se žalobce domáhal uložení povinnosti žalovanému zaplatit mu 180 000 Kč s přísl. a určení, že je právoplatná popřená pohledávka žalobce za žalovaným vyplývající z mandátní smlouvy z 22. 3. 1996 ve výši 180 000 Kč. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobcem uplatněný nárok na zaplacení odměny podle mandátní smlouvy za období od června do listopadu 1996 není důvodný. Vyšel přitom z toho, že ve smyslu § 571 obch. zák. měl žalobce v rozhodném období nárok na odměnu jen tehdy, pokud skutečně vykonával činnost, která byla předmětem mandátní smlouvy, tedy z titulu své funkce předsedy představenstva žalovaného řídil management banky. V činnosti podle mandátní smlouvy však žalobci ve smyslu § 29 odst. 1 zákona o bankách bránila od 6. 6. 1996 zákonná překážka, neboť toho dne byla na žalovaného uvalena nucená správa. Činnost podle mandátní smlouvy žalobce ani vykonávat nemohl, neboť jakákoli činnost představenstva byla ze zákona pozastavena, přičemž vzhledem k výlučné právní úpravě dané obchodním zákoníkem nelze ani podpůrně použít ustanovení zákoníku práce o překážkách v práci.

Vzhledem k tomu, že procesně úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly, rozhodl soud, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo.

Tato rozhodnutí napadl odvoláním žalobce a navrhl, aby je odvolací soud změnil a žalobě v celém rozsahu vyhověl. Rozporoval právní posouzení věci soudem prvního stupně a namítal, že § 29 odst. 1 zákona o bankách nelze pokládat za zákonnou překážku za situace, kdy žalobce z titulu své funkce předsedy představenstva po uvalení nucené správy inicioval, zpracovával a nakonec i podal proti České národní bance žalobu na vyslovení neplatnosti nucené správy a z titulu své funkce žalovaného zastupoval a účastnil se soudních jednání. Tímto jednáním žalobce i po uvalení nucené správy plnil svou funkci předsedy představenstva, neboť se snažil bránit právními prostředky nepříznivému stavu, jímž bylo prohlášení nucené správy. Toto jednání nutno pokládat za jednání v souladu s mandátní smlouvou, neboť žalobce tak činil s cílem hájit zájmy žalovaného. Takové jednání nemůže činit nucený správce, který je zaměstnancem České národní banky. S ohledem na Ústavou zaručené právo na soudní ochranu lze konstatovat, že žalobce byl oprávněn i povinen činit úkony k odvrácení nucené správy. Nadto v rámci přípravy nuceného vyrovnání žalobce z titulu své funkce předsedy představenstva poskytoval součinnost nucenému správci. Ten ve své výpovědi před soudem potvrdil, že spolupráci se žalobcem potřeboval a o tom, že spolupráce byla úspěšná, svědčí i to, že žalovaný byl vyrovnáním oddlužen a existuje dosud. Konečně vytýkal soudu, že chybně aplikoval § 571 odst. 2 obch. zák. a příslušná ustanovení (články II a III) mandátní smlouvy, neboť při správném výkladu lze dojít k závěru, že nárok na úplatu vzniká za každý i započatý měsíc, po který je mandátní smlouva platná, bez ohledu na to, zda činnost byla vykonávána řádně či zda byla vykonávána vůbec. Protože platnost mandátní smlouvy zanikla výpovědí ze strany žalovaného, lze dospět k závěru, že žalobci za předmětné období vznikl nárok na odměnu.

Žalovaný navrhl potvrzení napadeného rozsudku z důvodu jeho věcné správnosti.

V r c h n í s o u d v P r a z e p ř e z k o u m a l n a p a d e n ý r o z s u d e k s e z ř e t e l e m k b o d u 1 5, h l a v y I., p ř e c h o d n ý c h a z á v ě r e c n ý c h u s t a n o v e n í k č á s t i p r v n í z á k o n a č. 3 0 / 2 0 0 0 S b., k t e r ý m b y l o b č a n s k ý s o u d n í ř á d s ú č i n n o s t í o d 1. 1. 2 0 0 1 n o v e l i z o v á n, a t o p o d l e § 2 1 2 o b č a n s k é h o s o u d n í h o ř á d u v e z n ě n í p l a t n ě m a ú č i n n ě m d o 3 1. 1 2. 2 0 0 0, a d o s p ě l k z á v ě r u, ž e o d v o l á n í j e d ů v o d n ě t o l i k o č á s t e č n ě. P r o t o z m ě n i l r o z s u d e k j e n z č á s t i, j i n a k j e j p o t v r d i l.

Z odůvodnění:

Soud prvního stupně dostatečným způsobem zjistil skutkový stav věci, provedl veškeré potřebné důkazy, správně je hodnotil jednotlivě i ve vzájemné souvislosti a rovněž jeho závěry jsou, s výjimkou stanoviska o nedůvodnosti odměny za červen 1996, jak o tom pojednáno níže, prosty pochybení. Odvolací soud proto pro stručnost s výhradou v předchozí větě uvedené na pečlivé a přesvědčivé odůvodnění napadeného rozsudku odkazuje, přičemž sám pro úplnost k odvolací argumentaci žalobce dodává následující:

V zásadě shodně se soudem prvního stupně je též odvolací soud přesvědčen o tom, že faktickému výkonu činnosti dle mandátní smlouvy, jejímž předmětem byl závazek žalobce zajišťovat vztahy představenstva banky k managementu banky na základě dlužnickových stanov, dnem zavedení nucené správy bránila zákonná překážka vyplývající z § 29 odst. 1 zákona o bankách. V té souvislosti nelze odhlédnout od toho, že žalobce dle znění článku III mandátní smlouvy měl být honorován výlučně za vykonávanou činnost, odměna tedy nebyla vázána na pouhou platnost smlouvy a dobu jejího trvání.

Odvolací soud je srozuměn s tím, že žalobce po dobu trvání nucené správy spolupracoval s nuceným správcem, vyvíjel činnost směřující k ukončení nucené správy, popřípadě i další obdobnou činnost, v žádném případě se však nemohlo jednat, a v tom je zajedno se soudem prvního stupně, o zajišťování vztahů mezi představenstvem banky a managementem banky, jež měla na mysli mandátní smlouva,

neboť výkon funkce všech orgánů banky byl zavedením nucené správy pozastaven a osobou oprávněnou kvalifikovaně rozhodovat byl pouze nucený správce, a to bez jakékoliv závislosti na mínění představenstva banky nebo jejího managementu. Využívání žalobcových znalostí nuceným správcem včetně jeho případného přibrání k výkonu nucené správy ve smyslu § 28 odst. 2 ZKV však nelze podřadit pod činnost, jež měla být žalovaným honorována, neboť veškeré žalobcovy aktivity mohly mít s ohledem na znění zákona o bankách toliko charakter poradní či doporučující, avšak vlastní vedení banky včetně odpovědnosti bylo na nuceném správci.

Odlišně od stanoviska soudu prvního stupně však odvolací soud nahlíží na důvodnost nároku stran odměny za měsíc červen 1996. Protože si strany v článku III mandátní smlouvy sjednaly, že žalovaný je povinen za činnost dle smlouvy zaplatit žalobci odměnu za každý i započatý měsíc, znamená to, že žalobce důvodně požaduje úhradu za červen 1996, neboť nucená správa byla zavedena až šestého dne tohoto měsíce, přičemž žalovaný nepopíral, že žalobce po dobu jí předcházející předmětnou činnost skutečně vykonával. Odvolací soud má tedy za to, že v tomto rozsahu se žalobce svého nároku domáhá důvodně.

Za situace, kdy byla žalobcova pohledávka shledána částečně uplatněnou po právu, zabýval se odvolací soud tím, zda je namístě vyhovět žalobě na určení její pravosti, či zda má být žalovaný zavázán k její úhradě. Za situace, kdy § 59 písm. a) ZKV, na jehož základě byl žalobce k podání žaloby vyrovnacím soudem vyzván, výslovně tuto otázku neřeší, nutno vyjít ze smyslu takto zahájeného řízení a účelu, jehož má být soudním rozhodnutím dosaženo. Odvolací soud je přesvědčen o tom, že řízení vyvolané žalobou z důvodu popření pohledávky dlužníkem věřiteli přihlášenému do vyrovnacího řízení slouží jenom k tomu, aby bylo postaveno najisto, zda v případě potvrzení vyrovnání (§ 60 a násl. ZKV) má být tento věřitel uspokojen či nikoliv. Odvolací soud přitom nemá pochyb o tom, že pokud je věřitelova pohledávka shledána existentní, bude uspokojena z prostředků k tomu účelu dle § 59 písm. a) ZKV složených do úschovy soudu, za přiměřeného použití § 185a a násl. o. s. ř. Bylo by přitom zavádějící ukládat žalovanému povinnost zaplatit žalobci celou přiznanou částku (zde 30 000 Kč), neboť částka fakticky mu vydaná může být limitována případným pravomocným vyrovnacím usnesením. Jinak řečeno, pokud v průběhu řízení zahájeného ve smyslu § 59 písm. a) ZKV nabude právní moci usnesení o potvrzení vyrovnání, může se žalobci dostat jen takového plnění, jež nebude v rozporu s vyrovnacím usnesením. Kupříkladu nositeli nepřednostní pohledávky ve výši 30 000 Kč lze vyplatit toliko 15 000 Kč, pokud dle pravomocného rozvrhového usnesení mají být všechny tyto pohledávky dlužníkem uspokojeny jenom v rozsahu 50 %.

V té souvislosti je třeba vzít v úvahu, že věřitel je dlužníkovým složením částky připadající na popřenou pohledávku do úschovy soudu chráněn před následkem popření spočívajícím v tom, že pro dlužníkem popřenou pohledávku nelze vést výkon rozhodnutí na základě soudem potvrzeného vyrovnání (§ 63 odst. 4 ZKV). Zákon tím, že věřitelovu pozici pro případ následné exekuce dle § 63 odst. 4 ZKV nikterak nezlepšuje ani výsledkem sporu o pravost této pohledávky, totiž respektuje to, že věřitelova práva jsou dostatečným způsobem zajištěna složenými prostředky, jejichž vydání je ovšem podmíněno právě pro věřitele příznivým rozhodnutím v řízení zahájeném žalobou podle § 59 písm. a) ZKV.

Veden úvahami vyslovenými shora postupoval odvolací soud dle § 220 odst. 1 o. s. ř. a co do částky 30 000 Kč rozsudek soudu prvního stupně změnil a žalobě na určení její pravosti vyhověl, jinak toto rozhodnutí jako věcně správné dle § 219 o. s. ř. potvrdil, a to včetně výroku o nákladech řízení, k jejichž úhradě žalovanému, pokud by mu takové náklady vznikly, by ve smyslu § 142 odst. 2 o. s. ř. byl jako procesně neúspěšný povinován žalobce.